

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС СУБ'ЄКТІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИПЛАТИ ОДНОРАЗОВОЇ ГРОШОВОЇ ДОПОМОГИ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦЯМ

Кононець О.М.,

кандидат юридичних наук,

доцент кафедри галузевих юридичних дисциплін

Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова

Жидченко К.П.

здобувач Військового інституту

Київського національного університету імені Т. Шевченка

В період соціально-економічної трансформації суспільства, в Україні повстає питання докорінної перебудови системи збройних сил, зокрема перехід на контрактну форму побудови військової служби, що потребує вирішення багатьох проблем, пов'язаних з соціально-економічним та правовим захистом військовослужбовців. Центральним елементом такого захисту військовослужбовців в будь-якій розвиненій країні світу є удосконалена система виплати грошової допомоги у разі настання страхового випадку із військовослужбовцем під час виконання завдань пов'язаним із ризиком.

¹ Русских Т.В. Концепція норм м'якого права у сфері регулювання митних відносин в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Русских Тетяна Вікторівна. - Одеса, 2015. - С. 135.

Так, військовослужбовцям, які під час воєнних дій зазнали поранень, і внаслідок цього отримали інвалідність чи частково втратили працездатність держава гарантує виплату одноразової грошової допомоги. Крім того, їй можуть отримати члени сімей загиблих військовослужбовців. Дане питання регулюється Законом України «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», у порядку, затвердженому постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2013 р. № 975 «Про затвердження Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві».

Основними суб'єктами забезпечення виплати одноразової грошової допомоги військовослужбовцям є Міністерство оборони України, інші центральні органи виконавчої влади, що здійснюють керівництво військовими формуваннями та правоохоронними органами, а також органи державної влади, військові формування та правоохоронні органи, в яких передбачено проходження військової служби військовослужбовцями, навчальних (або перевірочних) та спеціальних зборів – військовозобов'язаними, проходження служби у військовому резерві – резервістами. Певні повноваження з питань управління і контролю діяльності суб'єктів забезпечення належать Верховній Раді України, Кабінету Міністрів України та судовій гілці влади.

Правове становище суб'єктів забезпечення виплати одноразової грошової допомоги військовослужбовцям характеризується їх адміністративно-правовим статусом. Це означає, що дані суб'єкти мають визначену нормами адміністративного права компетенцію — предмети відання, права і обов'язки (повноваження), несуть відповідальність за дії або бездіяльність в межах власної чи делегованої компетенції, виконують публічні, виконавчо-розпорядчі, дозвільно-реєстраційні, контрольні функції, беруть участь в адміністративних правовідносинах регулятивного чи охоронного характеру.

Тобто, зміст адміністративно-правового статусу суб'єктів забезпечення виплати одноразової грошової допомоги військовослужбовцям становить комплекс їх прав і обов'язків, закріплених нормами права, реалізація яких забезпечуються певними гарантіями.

Ми погоджуємося з позицію авторів, які розглядають правовий статус суб'єктів права через їх правосуб'єктивність, тобто включають у правовий статус призначення органів, їх завдання, функції,

компетенцію і повноваження, форми, методи та цілі діяльності [1, с 13-21].

Таким чином, з нашої точки зору, система побудови державних органів, задіяних у процесі виплат військовослужбовцям одноразової грошової допомоги повинна включати в себе: Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України, Міністра оборони України, Департамент фінансів Міністерства оборони України, обласний військовий комісаріат, військову частину та судові органи.

Дослідження сутності адміністративно-правового статусу суб'єктів забезпечення неможливе без з'ясування основних напрямів їх діяльності, які допомагають розкрити місце, роль та їх соціальне призначення.

Як вищий орган законодавчої влади, *Верховна Рада України* забезпечує соціальний захист осіб на яких поширюється дія статті 17 Конституції України, згідно з положеннями якої, на державу покладається обов'язок забезпечувати соціальний захист громадян України, що перебувають на службі в Збройних Силах України та в інших військових формуваннях[2, с. 141].

Наступним суб'єктом забезпечення виплати є *Кабінет Міністрів України*, що приймає та забезпечує виконання загальнодержавних програм, зокрема у формі визначення Порядку призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 грудня 2013 року №975 [3, с.18].

Міністр оборони України, як суб'єкт забезпечення виплати, відповідно до Положення про Міністерство оборони України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 листопада 2014 року № 671 приймає рішення про призначення та виплату одноразової допомоги на підставі поданих документів згідно визначеного порядку [4, с. 51]. Перевірку наданих документів здійснює *Департамент фінансів Міністерства оборони України*, який в межах своїх повноважень ініціює створення комісії Міністерства оборони України з розгляду питань, пов'язаних із призначенням і виплатою одноразової грошової допомоги (далі – Комісія).

Вважаємо доцільним виключення Комісії з процесу прийняття рішень щодо призначення та виплати одноразової грошової допомоги оскільки, у разі прийняття негативного рішення Комісією, матеріали будуть повернуті заявникові без їх реалізації Міністром оборони,

а оскаржити дії самої Комісії буде неможливо, через те, що реалізація нею повноважень відбувається виключно в рамках внутрішньо-розпорядчих документів Міністерства оборони, а сама ж Комісія не є суб'єктом владних повноважень, в контексті можливості використання права на оскарження дій (бездіяльності) суб'єктів владних повноважень.

Крім того, на нашу думку перелік документів для отримання допомоги є дещо необґрунтований та безпідставно розширений, оскільки на заявника покладено обов'язок надання необхідної для виплати інформації, більшість якої міститься в державних органах, що є підконтрольними Міноборони, зокрема у військовій службі правопорядку ЗБУ, військових частинах та ін.).

Обласний військовий комісаріат та військова частина здійснюють виплату коштів, що скеровані після прийняття рішення Міністром оборони України.

Система ж судових органів, як суб'єкт забезпечення виплати одноразової грошової допомоги здійснює розгляд справ, предметом яких є захист порушених прав та інтересів військовослужбовців, військовозобов'язаних, резервістів.

Окрім цього, у визначеному процесі задіяно низку допоміжних (факультативних) державних органів, що впливають на прийняття рішення на стадії формування заявниками матеріалів, а це зокрема: органи реєстрації актів громадського стану, військова служба правопорядку Збройних Сил України, прокуратура, міліція, Служба безпеки України, житлово-експлуатаційна організація, квартирно-експлуатаційна частина (відділ), медико-соціальна експертна комісія Міністерства охорони здоров'я, які на нашу думку, не є суб'єктами забезпечення виплати одноразової грошової допомоги, оскільки надають лише матеріали, що містять певну інформацію для прийняття рішення.

Отже, моделі побудови суб'єктів, що здійснюють свою діяльність у визначених законодавством межах щодо забезпечення виплати одноразової грошової допомоги притаманні як об'єктивні так і суб'єктивні чинники. Процес прийняття рішень потребує прозорості, об'єктивності та оперативності, оскільки безпосередньо впливає на забезпечення соціальних прав військовослужбовців, інакше це призводить до соціальної напруги та невизначеності у пріоритетах. Нормативний процес, у разі виявлення необхідності законодавчого врегулювання суспільних вищ, як свідчить практика, потребує чіткого та вчасного удосконалення його механізмів.

Можна дійти висновку, що на сьогодні гарантована державою виплата містить у собі здебільшого не право використання, у разі настан-

ня підстав для її отримання, а перетворюється державними органами на обов'язок заявника довести своє право на отримання такої виплати, у тому числі через процес звернення за захистом до судових органів.

Література:

1. Авер'янов В.Б., Крупчан О.Д. Виконавча влада: конституційні засади і шляхи реформування. – Харків, 1998. – с.13-21.
2. Конституція України // Відомості Верховної Ради України. – 1996. - №30. - Ст. 141.
3. Порядок призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без встановлення інвалідності військовослужбовців, військовозобов'язаних та резервістів, які призвані на навчальні (або перевірочні) та спеціальні збори чи для проходження служби у військовому резерві: постанова Кабінету Міністрів України від 25.12. 2013 № 975 // Офіційний вісник України. – 2014. – №6. – Ст. 18.
4. Положення про Міністерство оборони України: постанова Кабінету Міністрів України від 26.11. 2014 № 671 // Офіційний вісник України. – 2014. - №97.- Ст. 51.
5. Карпенко М. І. Правова робота в Збройних Силах України / М. І. Карпенко // Юридична наука. – 2012. – № 1. – С. 38–43.